

Geosite Gijzenveen, in de verte zie je de bebouwde kom.

Foto: Julia Weishut.

Geosite Gijzenveen en Laegieskamp

Hans Hoes

In de jaren '60 van de vorige eeuw, toen ik in het Bussumse Spiegel woonde, haalde ik eieren en melk bij boer Van Eijden. Dat was toen één van de weinige bewoners van de Hilversumse Meent. Zijn huis staat er nog, midden in het Gijzenveen, maar het is geen boerderij meer. In het Laegieskamp treffen we nog een stuk van de betonnen rand van het zwembad, het zo genaamde Koeienbad, dat van 1923 tot 1969 in gebruik was. Ik heb er vaak gezwommen. Waarom zijn deze gebieden een Geosite?

Ontstaan en ontwikkeling

Het gebied ligt op de rand van het Gooi, op de overgang van de hoge droge zandgronden in het oosten naar de natte en venige gronden in

het westen. Het is de grens tussen Bussum en Hilversum.

Het Gijzenveen ligt in Bussum en het Laegieskamp in Hilversum.

Zwembad Meerweg in de jaren '20.

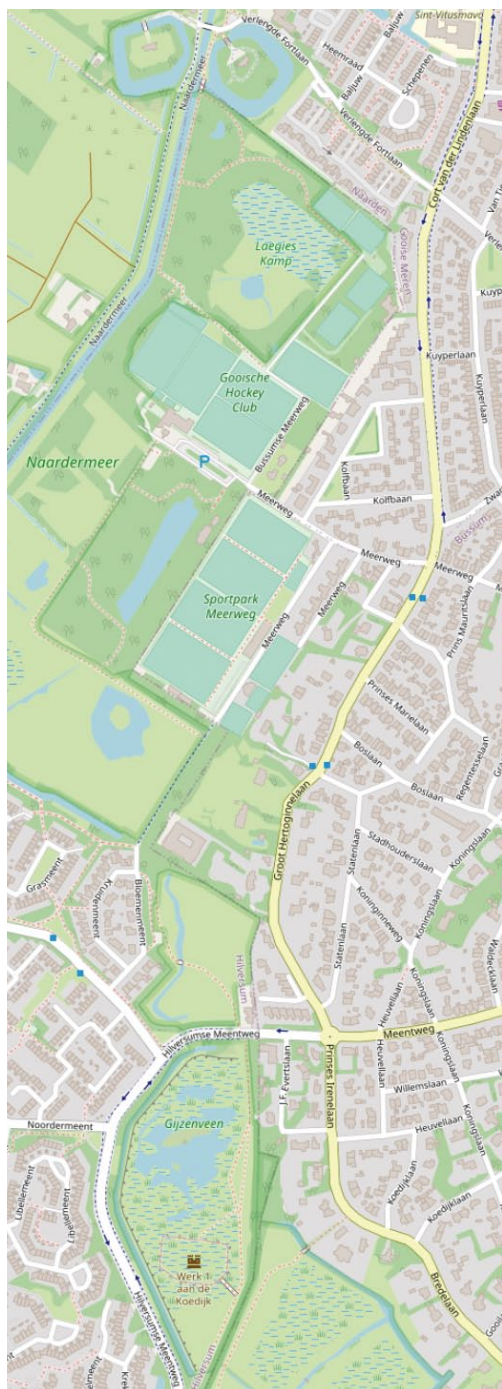
Foto: Historische Kring Bussum.

De lagere gronden waren vroeger droog met bos en heide. Door waterstagnatie en kwel (zie ook het artikel over de Westbroekse Zodden, tijdschrift 2020 nr. 3) steeg de grondwaterspiegel en trad veenvorming op. Bij het Laegieskamp en het Gijzenveen was het veen minder dik. Dat bood ruimte voor een sterke ijzerrijke kwel. Er groeide waarschijnlijk elzenbroekbos. De hogere zandgronden (het huidige Spiegel in Bussum) werden al in de prehistorie als veeweide gebruikt. De lage veengronden (de Hilversumse Meent) werden pas vanaf de middeleeuwen door de erfgooiers gebruikt als hooi- en weiland. De meent werd vooral gebruikt als weiland voor de koeien van de erfgooiers. De hogere schrale zandgronden werd door schapen begraaasd. De scheiding tussen het Gijzenveen en de hogere zandgronden werd gevormd door een dijk, de Koedijk, die voorkwam dat de koeien naar boven (op de heide) en de schapen naar beneden (op de meent) kwamen. Anders dan de meeste veengebieden (Ankeveen, Loosdrecht en Westbroek) is de Hilversumse Meent niet afgegraven voor turf en verdeeld in percelen.

IJzerhoudend water in Laegieskamp.

Foto: Julia Weishut.

Laegieskamp en Gijzenveen liggen ten westen van Bussum.

Kaart: © OpenStreetMaps-auteurs (zie osm.org/copyright).

Van productiegrond naar nieuwe natuur

Pas in de twintigste eeuw werd de meent productiever gemaakt door de afwatering via sloten te verbeteren en door het gebied in percelen te verdelen. Het Gijzenveen werd geëgaliseerd en de veengrond opgehoogd met zand. De opbrengst verbeterde maar de ontwatering en bemesting ging ten koste van de waardevolle natuur, waaronder blauwgraslanden. Het Laegieskamp werd vanaf de jaren '20 van de vorige eeuw in gebruik genomen als sportvelden, een natuurzwembad en een schaatsbaan. Vanaf de jaren '70 is de wijk Hilversumse Meent ontstaan. Het grootste deel van de oude meent werd bebouwd, maar de strook tussen de Bussumse wijk 't Spiegel en de Hilversumse Meent, het Gijzenveen en het Laegieskamp, bleef behouden. In de jaren '80 was er een kentering in het natuurbeheer. Nieuwe natte en ecologische verbinding zones werden belangrijke speerpunten. Het gebied kon de

Veldrus.

Tekening: Henk van Bork.

verbinding vormen tussen de hoge gronden van 't Gooi en het Naardermeer. Bovendien was het mogelijk, vanwege de ijzerhoudende kwel, tot bijzondere natuurwaarden te komen. De eerder aangebrachte 'verbeteringen' (bemesting en bovengrond) werden afgegraven. Door in te grijpen in de waterhuishouding is voorkomen dat het kwelwater te snel afstroomt. Het nieuwe reliëf is afgestemd op gradiënten in vochtigheid. Van permanent water tot plas dras. Het oude zwembad en de schaatsbaan zijn natte rietlanden geworden. Nieuwe natuur met o.a. dopheide, veldrus en zonnedauw (zie achterflap) is ontstaan.

Verdedigingswerken

In het Gijzenveen heeft nabij de Koedijklaan Werk 1, ook wel Batterij aan de Koedijk, bestaan. In de jaren '70 van de 19^e eeuw is deze versterking voor de verdediging van Naarden aangelegd, mede in het kader van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het bestond uit een grondwal en opstelplaatsen voor kanonnen,

Dopheide.

Tekening: Henk van Bork.

met daaromheen een gracht. Tot aan deze plek, bij de overgang van natte naar droge gronden, liep de zogenaamde waterlinie. Dat was het gebied dat bij onraad onder water gezet zou kunnen worden. In 1926 (zie boven) is Werk 1 verdwenen. Bij herstelwerkzaamheden aan het gebied in 2014 heeft men de oude wal en de gracht weer zichtbaar gemaakt (zie het kaartje op blz. 23).

Er waren ooit vijf versterkingen in Bussum ter bescherming van Naarden. Werk 2 was Batterij Vooruit aan de Struikheiweg, nabij het tegenwoordige zwembad. Werk 3 was het Rechter Vleugelwerk, gelegen aan het einde van de Brinklaan nabij het spoor. Fort Hoofdwerk 4, dat gerestaureerd is, ligt vlakbij 't Spant aan de A. Kuiperlaan. Werk 5 lag aan het einde van de Huizerweg nabij huisnummer 7. Op het Laegieskamp werd in 1993, ook bij grondwerkzaamheden voor natuurontwikkeling, het restant van een geschutsopstelling uit de Eerste Wereldoorlog gevonden.

Bereikbaarheid

Het Gijzenveen - eigendom van het Goois Natuurreservaat - ligt links en rechts van de Hilversumse Meentweg in Bussum, ten westen van de rotonde Groot Hertoginnelaan/Prinses Irenelaan. Het is tot een plas/dras gebied omgevormd. De vormen van de koedijk zijn tegen de achtertuinen van de bebouwing van de Prinses Irenelaan zichtbaar. Ter hoogte van de Koedijklaan is Werk 1 deels herbouwd. Het Laegieskamp - eigendom van Natuurmonumenten - is te vinden aan het eind van de Meerweg te Bussum, achter de sportvelden. De oude schaatsbaan van het Laegieskamp is beekbaar via de Verlengde Fortlaan, nabij de Karnemelksloot. Een prachtig gebied om rustig te wandelen in een ander gebied dan de heidevelden. Terecht is het opgenomen als Geosite van het Geopark Heuvelrug, Gooi en Vecht. Voor dit artikel is gebruik gemaakt van de beschrijvingen van de Geosites op de website van het Geopark www.geoparkhgv.nl, wikipedia en eigen waarneming.

Geosite Laegieskamp.

Foto: Julia Weishut